

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА**

МАТЕРІАЛИ

VII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

15 – 16 жовтня 2019 р.

**ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА
ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

Одеса

УДК: 338.43:316.502(477)

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції 15-16 жовтня 2019 р. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 2019. – 230 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Редакційна колегія:

Агеєва І.М. - к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. - д.е.н., доц., Купріна Н.М. - к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. - д.е.н., проф., Павлов О.І. - д.е.н., проф., Рогатіна Л.П. - д.е.н., доц., Савенко І.І. - д.е.н., проф., Ніколюк О.В. – д.е.н., доц., Каламан О.Б. – к.е.н., доц., Мельник Ю.М. – к.е.н., доц.

Рекомендовано до видання Вченою Радою Одеської національної академії харчових технологій протоколом №2 від 01.10.2019 р.

добробуту української нації, зокрема в умовах підвищеного попиту на продовольство.

Література

1. Васильківський Д.М. (2014) Методичні основи обґрунтування стратегічних напрямів розвитку соціально-економічного розвитку відповідно до рівня зовнішньої дії. Наука й економіка. Вип. 1(33). С. 225-229.
2. Ніколюк, О.В. (2018) Теоретико-методологічні засади інституційного регулювання соціально-економічної безпеки аграрного виробництва: монографія / О.В. Ніколюк. – Одеса: Друкарський дім, Друк Південь, 298 с.
3. Соціально-економічні засади розвитку сільських територій (економіка, підприємництво і менеджмент): монографія / [Малік М. Й., Кропивко М. Ф., Булавка О. Г. та ін.]; за ред. М. Й. Маліка. К. : ННЦ ІАЕ, 2012. 642 с.

МЕТОДОЛОГІЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ

**Каламан О. Б., к.е.н., доцент кафедри менеджменту і логістики
Одеська національна академія харчових технологій**

Управління стратегічним розвитком вимагає застосування цілого комплексу підходів, методів та інструментів, оскільки являє собою інтегровану область діяльності, яка розкривається в теорії і практиці через сукупність функцій управління, способів вибору і реалізації стратегій, методів тактичного управління, підходів до здійснення інноваційного розвитку. Таким чином, окремі методи або приватні прийоми досліджень і розробок не можуть охопити дані проблеми в цілому. Потрібна розробка, обґрунтування та застосування методології стратегічного розвитку виробничих підприємств.

Методологія - це вчення про метод, наука про побудову людської діяльності, яка проявляє свої межі [1]. Це тип раціонально - рефлексивного свідомості, спрямований на вивчення, вдосконалення та конструювання методів в різних сферах духовної і практичної діяльності [2].

Розробкою методології займаються багато сучасних дослідників в галузі економіки. Так, Ю. І. Трещевський вважає, що «методологія - багаторівнева система отримання, конвертації і викладу знань про будь-який об'єкт» [3]. Л. І. Підоймо розглядає методологічні основи модернізації підприємств, визначаючи методологію як «...органічну єдність світоглядних, загальнометодологічних принципів, загальнонаукових методів пізнання і специфічної приватної (локальної) методології» [4]. Е. Ю. Околелова як методології пропонує сукупність двох груп методів оцінки об'єкта дослідження [5]. Е. Л. Смольянова представляє методологію дослідження на основі компонентів «...об'єкт, предмет, проблеми, сукупність дослідницьких засобів, а також визначає принципи і методи дослідження, що проводиться» [6]. Н. В. Сироткіна визначає «сукупність взаємопов'язаних і взаємообумовлених методів, методик, процедур,

алгоритмів, які є базою прийняття управлінських рішень» [7]. І. В. Куксова вважає, що методологія «...це сукупність, що представляє загальну суму взаємообумовлених методів, прийомів і способів аналізу, умов, принципів, підходів» [8].

Таким чином, методологія являє собою єдність методів, засобів і прийомів вивчення будь-якого процесу або явища. Для цілей дослідження автором розроблено методологію стратегічного розвитку виробничих підприємств.

Методологія стратегічного розвитку виробничих підприємств є єдність загальносвітоглядних, загальнонаукових та окремих методів дослідження, які дозволяють виділити теоретичні положення, принципи, підходи, особливості та ключові характеристики стратегічного розвитку з метою визначення концепції стратегічного розвитку, а також сукупність методичних підходів і методик стратегії розвитку; системи і механізму стратегічного розвитку, комплексу інструментів формування і реалізації стратегії, в тому числі методів і засобів моделювання, прогнозування, стимулювання, розробки перспективних напрямів і програми стратегічного розвитку, які забезпечують ефективність стратегічного розвитку виробничих підприємств.

В економічній літературі виділяються наступні аспекти методології:

- світоглядний - визначає постановку проблеми дослідження та інтерпретацію результатів;
- когнітивний (пізнавальний, який створюють розумом) - усвідомлене застосування певного світогляду в результаті дотримання певних традицій;
- технологічний - сукупність простих і точних правил дослідження, збереження безперервності ланцюга розумових висновків [3].

Автор дотримується думки, що технологічний аспект методології стратегічного розвитку є ключовим, оскільки визначає мету, завдання і гіпотезу дослідження, процес проведення дослідження стратегічного розвитку, його основні етапи, дозволяє прогнозувати отримання необхідних результатів і адаптувати їх до практичної діяльності виробничих підприємств.

При розробці методології Л. П. Підоймо виділяє загальні предметні методологічні принципи і функціональні методологічні принципи в досліджуваній області, які, в свою чергу, базуються на загальнометодологічних принципах наукового пізнання [4]. Автор вважає важливим визначити методологічні аспекти стратегічного розвитку підприємств, а саме:

- 1) цілеспрямованість стратегічного розвитку;
- 2) адаптація до вимог зовнішнього середовища;
- 3) послідовність проведення змін системи підприємства;
- 4) взаємозв'язок внутрішніх і зовнішніх чинників стратегічного розвитку;
- 5) багаторівневість і багатоваріантність розвитку;
- 6) самоорганізація елементів системи підприємства;
- 7) поєднання інноваційної активності, гнучкості та стійкості підприємства;
- 8) інтеграційний характер процесу формування та реалізації стратегії

розвитку;

9) ефективність стратегічного розвитку;

10) практична реалізація стратегічного розвитку виробничого підприємства.

Методологія стратегічного розвитку виробничих підприємств виходить з загальносвітоглядних методів, базується на загальнонаукових методах і являє собою взаємопов'язану сукупність окремих методів дослідження. Необхідно розглянути групи методів детально.

1. Загальносвітоглядні методи досліджень - це теорія наукового пізнання, теорія розвитку, діалектика, які лежать в основі будь-якого дослідження, в тому числі основ виробничої діяльності, їх застосування та розвитку, просторово-часових характеристик, ліквідації.

2. Загальнонаукові методи - це теоретичні, емпіричні та специфічні методи, що застосовуються в будь-якій науці, в тому числі в економічній науці та науці про виробництво та інновації.

3. Окремі методи - це методи дослідження певних аспектів розробки і реалізації стратегії розвитку, в тому числі: проблем управління стратегічним розвитком, характеристик процесу розвитку, стратегічних особливостей розвитку, тактичних аспектів розвитку підприємств.

Автором виділені теоретичні, емпіричні, метатеоретичні, метаемпіричні і спеціальні методи, які розкривають особливості дослідження чотирьох аспектів стратегічного розвитку виробничих підприємств. Деякі методи, наприклад, індукція, порівняння, моделювання, інтерпретація, формалізація, відносяться до декількох аспектах.

Це підкреслює необхідність розгляду різних проблем управління стратегічним розвитком в комплексі і приймати рішення щодо стратегічного і тактичного розвитку підприємства одночасно. Серед загальних методів стратегічного розвитку основними методами є:

- 1) теоретичні - визначення, інтерпретація, формалізація;
- 2) емпіричні - експеримент, вимірювання, порівняння;
- 3) метатеоретичні - аналітичний, індукція, синтез, предметно-рефлексійний;
- 4) метаемпіричні - аналіз, моделювання, аналогія;
- 5) спеціальні - програмно-цільовий, морфологічний, експертний, метод розрахунку показників, табличний-графічний, метод екстраполяції.

Дані методи лежать в основі дослідження стану розвитку виробничих підприємств і вироблення стратегії і тактики їх розвитку.

Доцільним є визначення структури і змісту методології стратегічного розвитку виробничих підприємств.

Структуру методології визначають наступні елементи:

- методи стратегічного розвитку виробничих підприємств, в тому числі загальні і спеціальні методи стратегічного розвитку, методи стратегічного інноваційного розвитку, методи розробки стратегії інноваційного розвитку;
- методичні підходи до стратегічного інноваційного розвитку;

- методики стратегічного інноваційного розвитку;
- інструменти стратегічного інноваційного розвитку.

Методологія стратегічного інноваційного розвитку підприємств заснована на розробці концепції, яка, в свою чергу, визначається наступними характеристиками:

- теоретичними положеннями стратегічного інноваційного розвитку;
- принципами стратегічного інноваційного розвитку;
- підходами до стратегічного розвитку підприємств;
- особливостями формування і реалізації стратегії розвитку, в тому числі факторами, умовами, вимогами і імпульсами розвитку;
- ключовими характеристиками стратегічного розвитку виробничих підприємств.

Таким чином, концепція стратегічного розвитку підприємств є основою розробки системи і механізму стратегічного розвитку. Зміст методології стратегічного розвитку розкривається через форми і методи. Забезпечення ефективного розвитку виробничих підприємств вимагає проведення ряду заходів з планування та системної організації його діяльності, контролю прийняття і реалізації управлінських рішень, проведення виробничих і інноваційних процесів і оцінки досягнутих результатів на основі врахування багатьох зовнішніх і внутрішніх імпульсів стратегічного розвитку. Комплексним організаційно-економічним заходом, що забезпечує довгостроковий розвиток підприємства, є розробка і реалізація стратегії. Саме тому потрібна розробка, обґрунтування та застосування методології стратегічного розвитку виробничих підприємств.

Література

1. Сучасний філософський словник / За заг. ред. д.ф.н., проф. В.Є. Кемерова. - Академічний Проект, 2004. - 864 с.
2. Нова філософська енциклопедія: В 4 т. / Інститут філософії РАН; Національний суспільно-науковий фонд; Науково-редакційна рада / В.С. Стьопін, Г. Н. Семигін. - Думка, 2000.
3. Трещевський Ю.І. Методологія дослідження економіки, управління і фінансів: монографія / Ю. І. Трещевський, Н. Ю. Трещевська; під ред. проф. Ю.І. Трещевського. - Аоно ВПО «ІММіФ», 2009. - 236 с.
4. Підоймо Л.П. Модернізація промислових підприємств: Концептуально-методологічні основи, ключові фактори, система планування: Монографія / Л.П. підойми; Під ред. В.Н. Ейтінгон. - Вид-во ВДУ, 2004. - 208 с.
5. Околелова Е.Ю. Методи оцінки і прогнозування інвестиційних процесів ринку комерційної нерухомості. - ВГАСУ, 2006.
6. Смольянова Е.Л. Гармонізація промислової і торговельної політики підприємств на основі розвитку інноваційної діяльності: Монографія / Е.Л. Смольянова. - Наукова книга, 2009. - 556 с.
7. Сироткіна Н.В. Індикативне управління промисловими підприємствами в інноваційному середовищі: теорія, методологія, практика: монографія / Н.В.

Сироткіна. - Наукова книга, 2008. - 322 с.

8. Куксова І.В. Формування умов стійкого розвитку інноваційного потенціалу нафтохімічних підприємств: Монографія / І.В. Куксова. - ВГУІТ, 2013. - 363 с.

НОВІТНЯ КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ХАРЧОВИХ І КОРМОВИХ ПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ

**Каламан О.Б., к.е.н., доцент, Козак К.Б., к.е.н., доцент, Єгорова А.В., к.т.н.,
доцент, Струнова О.С., магістр
Одеська національна академія харчових технологій**

Якість, як критерій, є національною ідеєю для усіх розвинутих країн світу. Саме високі вимоги до контролю якості та їх виконання є запорукою стійкого домінування продукції розвинутих країн на світових ринках, та забезпечують їх безпеку, конкурентоспроможність та дозволяє грати провідну роль у світовому поділі праці. Вперше проведена у 2015 р. ВОЗ оцінка глобальної проблематики хвороб харчового походження, показує що у результаті вживання в їжу контамінованої продукції щорічно хворіє кожна десята людина та 420 000 з них помирають [4].

У 2000 р. в Євросоюзі була реалізована так звана «нова концепція» гігієни харчових продуктів, що відображена у «Білій книзі». Згідно викладених у ній принципів політика безпечності харчових продуктів повинна бути заснована на сучасній концепції, що охоплює повністю весь ланцюг виробництва: від виробника до споживача, аналогічно всім секторам харчової промисловості в країнах-членах по всьому географічному регіоні ЄС, та за його межами. 01.09.17 після тривалого та складного процесу ратифікації набула чинності Угода про асоціацію між Україною та ЄС. 17.12.18 після засідання Ради ЄС був визнаний досягнутий на сьогодні прогрес. Проте варто зазначити, що Україні необхідно реалізувати всі передумови, передбачені в зазначеній Угоді, що має включати імплементацію відповідних нормативно-правових документів ЄС в сучасне законодавство нашої країни. Також важливим є забезпечення результативного функціонування прозорої адміністративної системи, запровадження адміністративних та інституційних реформ, що є необхідним для під час початку переговорного процесу щодо Угоди, яка стосується взаємного визнання оцінки відповідності та прийнятності промислової продукції (АСАА).

Забезпечення належного рівня якості сільськогосподарської продукції в умовах переходу до індикативного планування та відповідно зміни акцентів у використанні методів правового регулювання у напрямі від адміністрування до надання більшої економічної свободи виробникам продукції потребує вдосконалення організаційно-правового забезпечення цього процесу.

Постановою Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 р. №442 «Про оптимізацію систем центральних органів виконавчої влади» організовано:

- економіко-екологічних досліджень НАН України, м. Одеса
65. **МАРКЕТИНГОВАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НА ОСНОВЕ АНАЛИЗА БАЗ ДАННЫХ** 173
Лапицкая О.В., к.э.н., доцент, Шах А.В., Гомельский государственный технический университет имени П.О. Сухого, Беларусь
66. **РОЛЬ МАРКЕТИНГОВОЇ СИСТЕМИ В ЕКОНОМІЧНОМУ МЕХАНІЗМІ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ** 177
Богданов О.О., аспірант, ОНАХТ, м. Одеса
67. **ДЕПОПУЛЯЦІЯ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В СТАЛОМУ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ** 180
Лагодієнко В.В., д.е.н., професор, ОНАХТ, м. Одеса,
Лагодієнко Н.В., к.е.н., доцент, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Швець О.В., к.е.н., докторант Міжнародний університет бізнесу і права, м.Херсон
68. **ЕФЕКТИВНИЙ РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ** 182
Машканцева С.О., к.е.н., доцент Національний університет «Одеська морська академія», м. Одеса
69. **ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В АПК** 184
Турленко Н.В., к.е.н., докторант ОНАХТ, Алексейчук О.О., асистент Міжнародний університет бізнесу і права, м.Херсон
70. **МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА** 186
Ніколюк О. В., д.е.н., доцент, Донець Л. Я., к.т.н., доцент, Левчук Ю. С., ст. викладач, ОНАХТ, м. Одеса
71. **МЕТОДОЛОГІЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ** 189
Каламан О. Б., к.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса
72. **НОВІТНЯ КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ХАРЧОВИХ І КОРМОВИХ ПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ** 193
Каламан О. Б., к.е.н., доцент, Козак К. Б., к.е.н., доцент, Єгорова А. В., к.т.н., доцент, Струнова О. С., магістрант, ОНАХТ, м. Одеса
73. **АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ РОЗВИТКУ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ТА ЇЇ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН** 197
Купріна Н.М., к.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса
74. **ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ, ЯК СПОСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВА** 200
Скляр Л. Б., к.е.н., доцент, Скляр В. Ю., магістрант, ОНАХТ, м. Одеса
75. **РОЗВИТОК ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ** 203
Іванченкова Л. В., к.е.н., доцент, Мацкевич К. О., магістрант, ОНАХТ, м. Одеса
76. **КОМПЕТИТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА З УРАХУВАННЯМ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ ЗОВНІШНЬОГО ТА ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА** 205
Васьковська К.О., к.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса
77. **ОСНОВНІ ФОРМИ ПРОЯВУ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ** 207
Дерменжі Д.Ф., аспірант, ОНАХТ, м. Одеса
78. **ОГЛЯД РИНКУ М'ЯСА ТА М'ЯСНОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ** 209
Петков О.І., аспірант, ОНАХТ, м. Одеса
79. **ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ** 212
Баранюк Х.О., аспірант, асистент, ОНАХТ, м. Одеса

МАТЕРІАЛИ

VII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

15-16 жовтня 2019 р.

ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА

ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ

Рекомендовано до видання Вченою Радою Одеської національної академії харчових технологій протоколом № 2 від 01.10.2019 р.

Підписано до друку 01.10.2019. Формат 60x84/16.
Папір офсетний.
Ум.друк.арк. 13,15.
Тираж 500 екземплярів.

Видавництво «Друк Південь»
Тел.: 0972122975